

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Redactioneel

Mag een net benoemde hoofdredacteur tevreden zijn over het eerste nummer dat onder zijn verantwoordelijkheid uitkomt? Ik vind dat dat mag, als er eerlijk bij wordt gezegd dat de artikelen daarin voornamelijk onder leiding van de scheidende hoofdredacteur Hans Reijzer gestalte hebben gekregen. Het vele werk dat Hans Reijzer voor het Tijdschrift heeft verricht, ijlt zo nog na en krijgt hopelijk in de toekomst nog nieuwe impulsen. Een tweede legitimatie van die tevredenheid is het besef dat elk nummer het resultaat is van samenwerking van alle redactieleden en de auteurs. Volgens mij hebben we inderdaad een goed team en het is voor mij een voorrecht daarin het voortouw te mogen nemen.

Is dit nummer ideaal? Verderop is te lezen dat Lacan ons leert dat het onmogelijk is het Nummer-Ideaal te verwezenlijken en dat dit slechts kan bestaan als een verlangen. Zo blijft er gelukkig altijd meer te wensen over. Toch benadert dit nummer het Nummer-Ideaal behoorlijk. In de afgelopen vergadering heeft de redactie namelijk nogmaals de doelstellingen van het tijdschrift geformuleerd en hoe deze het best bereikt kunnen worden. We streven ernaar in elk nummer verschillende aspecten aan de orde te laten komen. Het liefst een psychoanalytische, klinische bijdrage, een artikel waarin culturele verschijnselen vanuit het psychoanalytische gedachtegoed worden bestudeerd en een beschouwing waarin de psychoanalytische metapsychologie onder de loep wordt genomen.

Organisatorisch nieuw is de benoeming van een boekenredacteur, een functie die door Marc Hebbrecht vervuld zal worden. Daarmee willen we zichtbaar maken hoe belangrijk verslagen en boekrecensies naar onze mening zijn. De boekenredacteur zal een actief beleid voeren om boeken onder de aandacht te brengen, maar lezers die op eigen initiatief boeken willen inbrengen zijn meer dan hartelijk welkom. Namens de redactie zal Marc Hebbrechts het contact met de recensenten onderhouden.

Ander nieuws is dat ons tijdschrift sinds kort gepresenteerd wordt op de internetsite van Uitgeverij Boom (www.uitgeverijboom.nl → catalogus → tijdschriften). U vindt hier inhoudsopgaven en samenvattingen van alle vanaf dit jaar verschenen nummers. Bovendien is per nummer één artikel of rubriek volledig in te zien.

Drie artikelen vormen de hoofdmoot van het voor u liggende nummer.

In een artikel met veel casuïstiek, over de residentiële behandeling van jongeren, beschrijven Nicole Vliegen en An Fransen de therapeutische en de contraproductieve aspecten van de tegenoverdracht. Het is interessant dat zij ingaan op de veelheid van verschillende relaties tussen patiënt, ouders, therapeutenteam en verpleegteam. Vooral als een behandeling dreigt te mislukken, kan de tegenoverdracht hoog oplopen. Ze schrijven: 'Soms

wordt bijvoorbeeld het verpleegkundig team door de therapeut als te zwak beschouwd om de destructiviteit van de jongere te kunnen verdragen, ofwel wordt de individuele therapeut verantwoordelijk gehouden voor dit destructieve gedrag.' Stoppen van de behandeling lijkt dan soms de enige mogelijkheid om de oplopende spanning te beteugelen.

Overdracht en tegenoverdracht staan ook centraal bij Henk Hillenaar als hij literaire werken analyseert. Hillenaar meent dat de schrijver onder de uiterlijke identiteit zoals we die zien in het verhaal en de vorm van het boek, basisfantasieën projecteert, die als het ware zijn innerlijke identiteit weer-geven. Als lezer reageren we niet alleen op die uiterlijke identiteit, maar treedt ook een tegenoverdrachtsgevoel op in reactie op die voor de schrijver onbewuste, innerlijke identiteit. Door een literair werk te beschouwen als een object uit de tussenliggende ruimte in de zin van Winnicotts 'intermediate space' kunnen we kennisnemen van het spel van weerstand tegen en afweer van die onbewuste inhouden, het overdrachtsspel van de schrijver en het tegenoverdrachtsspel van de lezer.

In een metapsychologisch artikel gaan Bram Vervliet, Patrick Luyten en Jos Corveleyn in op het onderscheid tussen het Ik-ideaal en het ideaal-Ik. Voor niet-geschoolden in het lacaniaanse denken is het een pittig, informatief artikel. Lezing vooraf van de recensie over *Extimiteit* in dit nummer kan veel verduidelijken. Ik-ideaal en ideaal-Ik worden beschreven als fenomenen uit verschillende ontwikkelingsfasen. Ze vormen de psychische representant van de mate waarin het is gelukt te leven met de dialectiek tussen verlangen en realiteit, en tussen de imaginaire en de symbolische orde.

Vernieuwing in de psychoanalyse vindt naar mijn idee minimaal op twee manieren plaats: door bestaande psychoanalytische opvattingen opnieuw te bezien en door het opwerpen van compleet nieuwe hypothesen, waarbij kennis uit aanleunende wetenschapsgebieden geïntegreerd wordt. In de boekbesprekingen zijn beide mogelijkheden vertegenwoordigd. Vier recensies behandelen werken waarin het gevestigde gedachtegoed wordt uitgediept. *Extimiteit* van Schokker & Schokker wordt aanbevolen als een waardevolle Nederlandstalige inleiding tot het werk van Lacan, terwijl De Masi de werkwijze van de kleiniaan Rosenfeld met de zogenaamde 'heroïsche indicaties' beschrijft. Twee boeken van Quinodoz worden in één recensie besproken, waarbij de recensent voornamelijk enthousiast is over diens inzichten in de separatieangst. Kinderanalytisch werk komt aan de orde in de bundel van Alvarez en Reid. Vanuit het model van de tweepersonenpsychologie wordt volgens de recensent een optimistische kijk op de behandeling van kinderen met autisme gegeven. De andere recensies betreffen boeken waarin het psychoanalytisch gedachtegoed wordt verbreed. De recensent roemt Ladans *Het wandelend hoofd* alleen al om het eerste hoofdstuk, waarin inzichten van Stern, Fonagy & Target, Kandel & Ledoux worden verbonden. Compleet nieuwe psychoanalytische concepten doen hun intrede. Iets vergelijkbaars doet Palombo, als hij psychoana-

lyse en systeem- en complexiteitstheorieën verbindt. Hier is de recensent echter beduidend minder positief.

Nu u de inhoud van dit nummer kent, kunt u zich misschien voorstellen dat ik er inderdaad tevreden over ben. Het Nummer-Ideaal is nog niet verwezenlijkt, al is het verlangen wel partieel bevredigd. Maar, Lacan indachtig, natuurlijk verlang ik meer. Vanuit de redactie zullen we actief collegae vragen om bijdragen, zodat we inderdaad steeds een gevarieerd nummer kunnen samenstellen.

Ik verheug me erop de komende jaren het Tijdschrift gestalte te geven, in de hoop dat het vooral een blad van de lezers zal zijn.

Frans Schalkwijk